

8. ΤΖΙΧΑΝΤ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΤΟ '21

Όταν οι Έλληνες ραγιάδες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας επαναστάτησαν κατά τον Ιερό Αγώνα της Εθνεγερσίας το 1821, ο Σουλτάνος Μαχμούτ και Χαλίφης των Πιστών του Αλλάχ κήρυξε εναντίον τους Τζιχάντ και εφήρμοσε ανελέητα τη Σαρία-Σερή στα τουρκικά. Χαρακτηριστική πλευρά του Ισλάμ, όμως, είναι ότι τότε ο Σεΐχ ουλ Ισλάμ, ο ανώτατος ιερωμένος, αντιτάχθηκε σθεναρά. Ωστόσο, υπετάγη.

Στις 3 Μαΐου 1821 ο Σουλτάνος και Χαλίφης των Πιστών εκδίδει τον Ιερό Φετβά της Τζιχάντ και το ταυτόσημο Αυτοκρατορικό Φιρμάνι. Διατάσσει:

«Τα παραγγέλματα του Ιερού Σερή επιβάλλουν όπως αυτοί μεν οι άπιστοι διαπερνώνται εν στόματι ρομφαίας, τα τέκνα και οι γυναίκες των εξανδραποδίζονται, τα υπάρχοντά των διανέμονται μεταξύ των πιστών νικητών του Ισλάμ, αι δε εστίαι των παραδίδονται εις το πυρ και την τέφραν ούτως ώστε ούτε αλέκτορος φωνή να μην ακουσθή πλέον εν αυταίς. Ούτως εΐη βοηθός τοις πιστοίς ο Αλλάχ και το ιερόν αυτού Κοράνιον.»

Εντωμεταξύ, μαζί με τη Νότιο Ελλάδα και τα νησιά, είχε επαναστατήσει η Μακεδονία την οποία έπρεπε να διασχίσουν οι δύο αλληπάλληλες στρατιές που ο Μαχμούτ εξαπέστειλε κατά των επαναστατών. Οι Μακεδόνες τις ανέκοψαν θυσιαζόμενοι επί είκοσι μήνες και τον ζωτικό χρόνο στον Μοριά και στη Ρούμελη όπου τα υφιστάμενα οθωμανικά στρατεύματα είχαν συρρεύσει στα Γιάννενα κατά του αποστάτη Αλή πασά Τεπελενλή.

Η επανάσταση των Μακεδόνων εξελίχθηκε σε τρία στάδια. Πρώτα η Χαλκιδική, το Άγιον Όρος με χίλιους ενόπλους μοναχούς και ο σημερινός νομός Θεσσαλονίκης. Μετά η Νάουσα και όλη περιοχή της από την Έδεσσα έως τα Τέμπη τον Φεβρουάριο του 1822. Τέλος άγριες μάχες οπισθοφυλακής ανέκοψαν τους Οθωμανούς στις ορεινές διαβάσεις σε Βέρμιο, Όλυμπο, Πιέρια και Δυτική Μακεδονία. Οι τελευταίοι αλλά όχι λιγοστοί Μακεδόνες συνέχισαν μαχόμενοι στη Ρούμελη, στα νησιά και στον Μοριά έως ότου έληξε ο Αγώνας.

Από όλη τη Ελλάδα, μόνον στη Μακεδονία υπέστη τη Τζιχάντ. Ερημώθηκε και μαρτύρησε. Τα χωριά της πυρπολήθηκαν, οι άνδρες της σφαγιάσθηκαν και μυριάδες γυναικόπαιδα πουλήθηκαν στα σκλαβοπάζαρα Ήδη τον Μάιο 1821 στην Θεσσαλονίκη εσφάγησαν πάνω από τρεις χιλιάδες «άπιστοι» κάτοικοί της και εννέα δημογέροντες κρεμάσθηκαν στα τσιγκέλια ζωντανοί.

Τις συνέπειες της Τζιχάντ μαρτυρούν σε έγγραφά τους οι πρωταγωνιστές της και οι ξένοι αυτόπτες μάρτυρές της. Στη Μακεδονία επέδραμαν αλληπάλληλοι ο Χατζή Μπαϊράμ πασάς τον Μάιο 1821 και τον Νοέμβριο 1821 ο Μεχμέτ Εμίν πασάς, αποκαλούμενος Εμπού Λουμπούτ, δηλαδή κρानιοθραύστης. Επειδή διεξήγαν Ιερό Πόλεμο του Ισλάμ, ανέφεραν τις πράξεις τους και στον αρμόδιο Ιεροδίκη.¹

Στις 21 Ιουλίου 1821 ο Χατζή Μπαϊράμ πασάς αναφέρει στον Ιεροδίκη της Βεροίας:

«Ούτω εκτελών το υψηλόν Αυτού πρόσταγμα και εκκαθαρίζων από των τοιούτων ακαθάρτων στοιχείων και βδελυρών ερπετών την περιφέρειαν Θεσσαλονίκης, επέδραμον μετά του γενναίου στρατού μου κατά των περιοχών Καλαμαριάς, Παζαρούδας, Σιδηρόπορτας, Πολυγύρου, Κασσάνδρας, Κίτρους και Κατερίνης ένθα καταπολεμήσας τους άπίστους τούτους, εξόντωσα και απήλειψα από προσώπου γης 42 πόλεις και χωριά αυτών. Συνωδά δε τω Ιερώ Φετβά, αυτούς μεν τους ιδίους διεπέρασα εν στόματι ρομφαίας, τας γυναίκας και τα τέκνα των εξηνδρηπόδισα, τα υπάρχοντά των διένειμα μεταξύ των πιστών νικητών, τας εστίας δε αυτών παρέδωσα εις το πυρ και την τέφραν ώστε ούτε αλέκτορος να ακούηται πλέον εις αυτάς.»

¹ Ι. Κ. Βασδραβέλλης, *Ιστορικά Αρχεία Μακεδονίας, Αρχείον Βεροίας, Αρχείον Μονής Βλατάδων*, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 1954 και 1955.

Παρά τις συμφορές, η επανάσταση συνεχίζεται. Τον Σεπτέμβριο 1821 ο Μπαϊράμ πασάς στα ανατολικά της Θεσσαλονίκης αφάνισε τα Βασιλικά. Σκλάβωσε και πούλησε στο σκλαβοπάζαρο της Θεσσαλονίκης όλα τα γυναικόπαιδα της κόμης και όσα όλης της περιοχής είχαν καταφύγει στην Μονή της Αγίας Αναστασίας όπου έπεσαν οι επαναστάτες. Κρατούσε ακόμη, όμως, το Άγιον Όρος και η Κασσάνδρα υπό τον Εμμανουήλ. Παπά που με 1.500 άνδρες οχυρώθηκε στο στενό της αρχαίας Ποτίδαιας. Τους επιτίθεται ο Βεζύρης Μεχμέτ Εμίν πασάς με 14.000 πεζούς, ισχυρό πυροβολικό και πολυάριθμο ιππικό αρχές Νοεμβρίου 1821. Μετά από επική αντίσταση υποκύπτουν. Στις 13 Νοεμβρίου 1821 ο νικητής αναφέρει στον Ιεροδίκη Θεσσαλονίκης:

«Αγγέλλεται Υμίν ότι, με την θέλησιν του παντοδυνάμου και πολυελέου Αλλάχ, την εύνοιαν του μεγάλου Σουλτάνου και της πανσελήνου τούτου Χαλιφίας του ουρανού, τα υπό την διοίκησιν μου του ταπεινού δούλου στρατεύματα κατήγαγον νίκην υψηλήν του Κορανίου. Πλέον των 1.000 εγένοντο βορά των ξιφών των νικητών Μουσουλμάνων, 600 ή 700 περίπου γυναίκες και άνδρες εξανδραποδισθέντες εδέθησαν με αλύσεις.»

Παρά τις φρικώδεις σφαγές, τις καταστροφές και τους εξανδραποδισμούς η Νάουσα επαναστατεί. Στις 19 Φεβρουαρίου 1822, Κυριακή της Ορθοδοξίας, ο Ζαφειράκης Θεοδοσίου Λογοθέτης, εν μέσω των αρματολών, υψώνει την σημαία της Επαναστάσεως μέσα στην εκκλησία. Ήθελε, πράγματι, καρδιά μια τέτοια απόφαση.

Ο Μεχμέτ Εμίν Εμπού πασάς, καίτοι υφίσταται δύο ενδιάμεσες ήττες, πολιορκεί την πόλη επί είκοσι μέρες με 12.000 άνδρες, ιππικό και βαρύ πυροβολικό. Στις 18 Απριλίου 1828 οι Οθωμανοί εισέρχονται από την πύλη του Αγίου Γεωργίου, αλλά η Νάουσα συνέχισε να ανθίσταται επί τρεις ολόκληρες μέρες ακόμη. Μάχες διεξάγονται από σπίτι σε σπίτι. Η πόλη παραδινόταν κατά συνοικίες στην φωτιά και στις σφαγές. Στην Μητρόπολη και στις εκκλησίες του Αγίου Γεωργίου και Αγίου Δημητρίου έχουν συγκεντρωθεί οι γέροντες με τα παιδιά, ψάλλοντας *«Τη Υπερμάχω Στρατηγώ»*. Οι εισβολείς τους σφάζουν όλους ανελέητα. Τελευταίος έπεσε ο Πύργος του Ζαφειράκη την 21η Απριλίου. Οι έγκλειστοι, μαζί με τις γυναίκες, έκαναν έξοδο, αφού πρώτα έπνιξαν πολλά παιδιά για να μην προδοθούν από τα κλάματά τους. Μια ομάδα γυναικών, με τα μωρά στην αγκαλιά τους, φεύγουν προς τους καταρράκτες της Αράπιτσας. Πιάνουν τον χορό και μία προς μία ρίχνονται στο βράθρο.

Δύο χιλιάδες άνδρες εσφάγησαν επί τόπου. Όσα γυναικόπαιδα σώθηκαν, πωλούνται δούλοι. Στις 21 Απριλίου 1822 ο πορθητής γράφει στον Ιεροδίκη της Βεροίας:

«Όσοι εκ των ειρημένων επαναστατών δεν κατώρθωσαν να διαφύγουν, συνελήφθησαν και εφηρμόσθησαν κατ' αυτών αυστηρότατα και άνευ οίκτου αι διατάξεις του Ιερού Φετβά. Ούτοι, υπερβαίνοντες τας δύο χιλιάδας, εθανατώθησαν πάντες, είτε διελθόντες διά στόματος μαχαίρας είτε σταλέντες εις την κόλασιν δι' απαγχονισμού. Τα τέκνα και αι σύζυγοι αυτών εξηνδραποδίσθησαν, αι περιουσίαι των εδημεύθησαν, αι δε εστίαι αυτών διεσκορπίσθησαν και παρεδόθησαν εις το πυρ.»

Τα πολεμικά ανακοινωθέντα του «Ισλαμικού Κράτους» ωχριούν μπροστά σε όσα διέπραξαν κατά των «απίστων» Μακεδόνων το 1821-1822 οι Οθωμανοί πασάδες εξαπολύοντας τον Ιερό Πόλεμο Τζιχάντ και τη Σαρία. Τα περιγράφουν οι ίδιοι.

Άλλες αυθεντικές μαρτυρίες στο αμέσως επόμενο άρθρο μας.

N. I. Μέρτζος